

Ve Vísecké rychtě na představí exponát roku

25. 05. 2018 00:00

Každoročně o poslední květnové neděli probíhá v Horní Lužici a na Děčínsku, ve Šluknovském výběžku a v Lužických horách "Den podstávkových domů", akce, při které je možné navštívit desítky podstávkových domů v regionu na rozhraní Čech, Německa a Polska. Akce se účastní obce, regionální organizace a řada soukromníků. Přihlášené domy jsou volně přístupné "od sklepa po půdu", s výkladem majitele. Cílem organizátorů je záchrana starých podstávkových domů, a v delším časovém horizontu i vyhlášení přeshraniční Krajiny podstávkových domů památkou UNESCO.

Akce na propagaci lidové architektury probíhá na území Německa, Polska a Česka od roku 2005. Letos se koná již čtrnáctý ročník. V Libereckém kraji se můžete v neděli 27. května podívat například do Vísecké rychty v Kravařích a to zdarma od 9 do 12 a od 13 do 17 hodin. V příkladně zrekonstruovaném podstávkovém domě je instalována expozice lidového bydlení v severních Čechách. „Zároveň při Dni podstávkových domů představíme veřejnosti historický hladinářský stav (brus), který je exponátem roku 2018,“ doplnila Jana Jermanová Jakubská z Vlastivědného muzea a galerie v České Lípě, jehož pobočka je právě ve Vísecké rychtě.

A není to jediný historický objekt v kraji, který se k akci připojil. Letos se zúčastní Tráníček – Beranův hostinec, dále Dolánky – Dlaskův statek, Frýdlant – betlém, Semily – Jílovecké roubenky, Příšovice a Harcubova chalupa.

Podstávkový dům v sobě spojuje tradici lužického a českého roubeného domu uzpůsobeného pro oblasti, kde v zimním období teploty klesají dlouhodobě pod bod mrazu, a tradici franckého a durynského hrázděného jednopatrového domu, uzpůsobeného pro provozování řemesel. Vznikla tak propracovaná konstrukce, která spojuje vysokou technickou a architektonickou kvalitu s dlouhou životností domu. Dům je přitom prostorný a velmi pohodlný pro bydlení i pro práci.

Podstávkový dům se skládá z přízemní zděné části zahrnující černou kuchyni a stáj,

samostatné roubené světnice v přízemí (která bývala v zimě jediným vytápěným prostorem v domě), a patra, které stojí na podstávkách (sloupech) nad roubeným přízemím, a zároveň leží na zděné části. Patro je buď hrázděné nebo roubené (řada domů má v současné době hrázdění, které je proti dešti kryté břidlicí nebo prkny). Patro je s přízemím spojeno otevřeným schodištěm uprostřed domu (nad černou kuchyní), kterým je v zimě patro temperováno teplem z přízemí. Díky podstávkám není roubená světnice v přízemí zatěžována vahou patra, která by jinak způsobila postupné sesedání domu, navíc je možné ji v případě potřeby (hniloba, provlhnutí) jednoduše obnovit. Součástí podstávkového domu je zpravidla i prostorná patrová stodola, která tvoří s domem jeden celek. Nedílnou součástí podstávkového domu je tradiční venkovská zahrada.

Šest tisíc těchto jedinečných, až 500 let starých domů se nachází na malém území zvaném Trojzemí mezi Polskem, Čechami a Německem. Tyto dřevěné obytné doby spoluvytvářejí krajinu, která je jedinečná v celé Evropě. Žádný dům není stejný jako ostatní a přírodní materiály – dřevo, hlína, sláma a kamení, ze kterých byly původně postaveny, jsou dnes trendem ekologické výstavby. Předpokládá se, že setkání slovanské techniky roubení a německé techniky hrázdění dalo vzniknout principu podstávkového domu. Stručný stavebně-historický vývoj podstávkového domu: století: Mezi 12 a 14. století přicházeli do Lužice, do té doby řídky osídlené slovanskými kmeny, franští rolníci. Tehdejší klimatické podmínky v Lužici a v Českém středohoří donutily osadníky bydlet v roubených domech, resp. roubených světnicích. Menší náměstí v městech tvořily zejména domy ze dřeva. Později byly tyto domy vyzděny na ochranu proti požárům. Za hradbami měst se dál stavělo podle staré tradice ze dřeva. Většina dodnes zachovalých podstávkových domů byla postavena v tomto období. Nejstarší plně dochovaný podstávkový dům (vystavěn 1603) se nachází v německé obci Ebersbach-Neugersdorf.

Zdroj: Sekretariát Krajiny podstávkových domů, Žitava